

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MIKAEL TUOMINEN

Kohti ymmärrettävämpää liturgiaa: Selkosanainen kutsulaulu ehtoolliselle kehitysvammaisten messussa

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Tuominen, Mikael: Kohti ymmärrettävämpää liturgiaa: Selkosanainen kutsulaulu ehtoolliselle kehitysvammaisten messussa

Opinnäytetyö, AMK

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Syyskuu 2024

Sivumäärä: 41

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selkosanaisen kutsulaulun avulla selkeyttää ja tehdä ehtoollisliturgian sisältöä ymmärrettävämmäksi ja saavutettavammaksi erityisryhmille. Tavoitteena oli tuottaa opetuksellinen musiikkivideo, jossa kehitysvammaiset ovat osallisina tukiviittomassa kuorossa. Lisäksi tavoitteena oli julkaista digijulkaisuna äänite mm. Spotifyssa, vapaasti käytettävissä oleva nuotti sekä AAC-kuvitettu (Augmentative and Alternative Communication) laulumoniste, jossa on sanojen tukena yksinkertaisia piirroksuvia. AAC-kuvitettu laulumoniste tehtiin Boardmaker™ -työkaluohjelmalla.

Projekti toteutettiin toiminnallisena ja taiteellisena hankkeena. Menetelmällinen toteutus sisälsi suunnittelun, kehitysvammaisten henkilöiden osallistumisen materiaalin tuotantoon ja palautteen keräämisen kohderyhmältä. Tutkimusprosessi eteni vaiheittain, alkaen konseptin kehittämisestä aina lopputuotteiden, kuten opetusvideon ja digitaalisen äänitteen julkaisuun.

Yhteistyökumppanina toimi Ulvilan seurakunta. Tukiviittomakuoron osallistujat olivat Onnikotien Päivätoiminta Aurinkomestan kehitysvammaisia asiakkaita. Lisäksi toteutukseen osallistuivat kehitysvammaistyön pastori, videokuvaaja, puhevammaisten tulkki, muusikot sekä Kahvila Masaliisa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen edustaja oli mukana markkinoimassa opetusvideota.

Asiasanat: kehitysvammaisuus, osallisuus, saavutettavuus, puhetta tukevat kommunikaatiomenetelmät

ABSTRACT

Tuominen, Mikael: Towards a more understandable liturgy: A plain language invitation song for the eucharist in the mass for people with developmental disabilities

Bachelor's thesis

Degree Programme in Social Services

September 2024

Number of pages: 41

The purpose of this thesis was to clarify and make the content of the Communion liturgy more understandable and accessible for special groups through a simplified Communion hymn. Additionally, the aim was to produce an educational music video featuring a support signing choir composed of individuals with intellectual disabilities. Additionally, a digital recording was released on platforms such as Spotify, along with freely available sheet music and an AAC-illustrated (Augmentative and Alternative Communication) song booklet with simple drawings to support the lyrics. The AAC-illustrated song booklet was created using the Boardmaker™ software tool.

The project was carried out as a functional and artistic endeavor. The methodological approach included planning, involving individuals with intellectual disabilities in the production of materials, and gathering feedback from the target group. The research process progressed in stages, starting from concept development to the publication of final products, such as the educational video and digital recording.

The project was conducted in collaboration with the Ulvila parish. Participants in the support signing choir were clients with intellectual disabilities from the Onnikoti Päivätoiminta Aurinkomesta. Additional contributors included a pastor specializing in intellectual disability ministry, a videographer, a speech interpreter, musicians, and Kahvila Masaliisa. A representative from the Church Council of the Evangelical Lutheran Church of Finland was involved in promoting the educational video.

Keywords: intellectual disability, inclusion, accessibility, augmentative and alternative communication methods

ALKUSANAT

Tämän opinnäytetyön toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista ilman monien ihmisten ja tahojen tukea, ohjausta ja yhteistyötä.

Haluan ensinnäkin kiittää ohjaajaani Päivi-Maria Hautalaa hänen arvokkaista neuvoistaan ja kannustuksestaan työn kaikissa vaiheissa. Suuret kiitokset kuuluvat myös Ulvilan evankelis-luterilaiselle seurakunnalle heidän tarjoamastaan mahdollisuudesta toteuttaa tämä projekti yhdessä.

Kiitos kuuluu Satakunnan kehitysvammaistyön pastori Riikka Vuorelle ja Onnikotien Päivätoiminta Aurinkomestan yhteyshenkilö Mari Danakkaalle arvokkaasta yhteistyöstä. Erityisen sydämellinen kiitos kehitysvammaisista koostuneelle tukiviittomakuorolle, jonka mukanaolo rikastutti projektia ja antoi sille merkityksen. Lisäksi haluan kiittää videokuvaaja Jussi Miikkulaista upeasta työstä, muusikoita Kari Heiskaria ja Päivi Tuomea heidän taidokkaasta panoksestaan sekä puhevammaisten tulkki Mirva Eteläahoa korvaamattomasta avusta projektin eri vaiheissa. Kiitos yhteistyöstä eläköityneelle Satakunnan kehitysvammaistyön pastori Heikki Mäkelälle ”Tulkaa Kaikki” -kutsulaulun sanoituksen osalta.

Suuret kiitokset myös Kirkkohallituksen asiantuntija Katri Suhoselle ja Ketjulehden toimittaja Eeva Grönstrandille heidän panoksestaan markkinoinnissa. Kiitos Kahvila Masaliisan Johanna Hellanmaalle ja Toan Lehtoselle, jotka pitivät huolen kuvauspäivämme etenemisestä maittavan cateringin voimalla. Logistiikkapalveluista kiitän Grönqvist Yhtiöt Oy:tä.

Lopuksi haluan osoittaa kiitokseni läheisilleni, ystävilleni sekä opiskelukavereilleni heidän tuestaan opintojeni aikana.

Mikael Tuominen

Porissa 4.9.2024

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TARKOITUS JA TAVOITE	7
3 TIETOPERUSTA	8
3.1 Kehitysvammaisuus.....	8
3.2 Osallisuus.....	9
3.3 Saavutettavuus ja esteettömyys.....	11
3.4 Puhetta tukevat kommunikaatiomenetelmät.....	12
3.5 Kuva ja musiikki vuorovaikutuksessa	13
4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS.....	15
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
5.1 Alkuvalmistelut	20
5.2 Aineiston hankinta	21
5.2.1 Videokuvaukseen valmistautuminen.....	21
5.2.2 Videon kuvaaminen	23
5.3 Valmiit tuotokset ja markkinointi	26
5.4 Palaute	27
6 POHDINTA	30
6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	30
6.2 Ajatuksia jatkokehittämisestä	32
6.3 Ammatillinen kasvuni.....	33
LÄHTEET	35
LIITE 1: SUOSTUMUSLOMAKE.....	39
LIITE 2: TULKAA KAIKKI - LAULU AAC-KUVITETTUNA.....	40
LIITE 3: TULKAA KAIKKI - LAULUN NUOTTI	41

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö keskittyy kehittämään selkosanaista kutsulaulua ehtoolliselle, erityisesti suunnattuna kehitysvammaisille henkilöille osana messua. Työn tarkoituksena on tehdä osa ehtoollisliturgian sisällöstä ymmärrettävämmäksi ja saavutettavammaksi. Näin voidaan parantaa kehitysvammaisten henkilöiden osallistumista ja kokemusta messun aikana. Tavoitteena on tuottaa opetuksellinen musiikkivideo, jossa kehitysvammaiset ovat osallisina tuki- viittomassa kuorossa.

Aiheen valinta juontaa juurensa tarpeesta tehdä hengelliseen elämään liittyvät tapahtumat inklusiivisemmiksi ja esteettömimmiksi. Työn tärkeys korostuu erityisesti, kun otetaan huomioon kehitysvammaisten kohtaamat esteet uskonnollisissa yhteisöissä. Aiheen yhteys opiskelijan koulutukseen ja työelämään liittyy osallistavan kulttuurin ja esteettömän viestinnän kehittämisen laajempaan kontekstiin.

Opinnäytetyöni aihevalintaan on vaikuttanut oma pitkä työkokemukseni kehitysvammaisten parissa sekä musiikillinen osaamiseni. Työhöni ovat kuuluneet erilaiset yhteistyöprojektit Satakunnan kehitysvammaistyön pastori Riikka Vuoren kanssa. Hänen kanssaan olen ollut mukana toteuttamassa säännöllisesti erityisryhmille suunnattuja hengellisiä tapahtumia. Useat tapahtumat ovat olleet Antinkartanon kappelissa toteutettuja messuja. Olemme pyrkineet uudistamaan messun sisältöä mm. musiikkivalinnoilla. Nyt työstettävän selkosanaisten laulun sävellys ja sovitukset ovat omaa käsialaani. Sanoituksen olen tehnyt yhteistyössä eläköityneen kehitysvammaistyön pastori Heikki Mäkelän kanssa. Laulua on käytetty em. Antinkartanon messuissa. Toiveeni on, että laulua käytettäisiin tulevaisuudessa laajemmin.

Opinnäytetyön kokonaisuus toteutettiin usean eri osapuolen yhteistoimintana. Yhteistyökumppanina oli Ulvilan evankelis-luterilainen seurakunta, jonka alaisuudessa Satakunnan kehitysvammaistyön pastori työskentelee. Onnikotien Päivätoiminta Aurinkomestan yksikön kehitysvammaiset asiakkaat osallistuvat tukiviittomakuoroon. Heiltä pyydettiin kirjallinen suostumus projektiin osallistumisesta. Lisäksi toteutukseen osallistuivat edellä mainittu kehitysvammaistyön pastori, videokuvaaja, puhevammaisten tulkki, muusikot sekä Kahvila Masaliisa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen edustaja oli mukana markkinoimassa opetusvideota.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä laaditaan varsinaisen tuotoksen lisäksi raportti, johon sisällytetään pieni teoriaosuus, kuvataan opinnäytetyöprosessi ja arvioidaan tehtyä (Saastamoinen ym., 2018). Tässä opinnäytetyön loppuraportissa avaan johdannon jälkeen opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteen. Luvussa kolme käsittelen keskeisen tietoperustan ja käytettävät käsitteet: kehitysvammaisuus, osallisuus, saavutettavuus ja esteettömyys sekä puhetta tukevat kommunikaatiomenetelmät. Koska suuntaudun opinnoissani kuvataideterapeuttisiin menetelmiin, halusin ottaa mukaan myös luovan ilmaisun ulottuvuuden vuorovaikutuksen synnyttäjänä. Menetelmällisen toteutuksen teoriaa kuvaan luvussa neljä. Luvussa viisi kuvaan opinnäytetyöprosessin alkuvalmisteluista valmiista tuotoksista saamaani palautteeseen. Viimeisen luvun pohdintaosio sisältää eettisyyden ja luotettavuuden toteutumisen, jatkokehittämisen kohteet sekä oman ammatillisen kasvuni reflektoinnin.

2 TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selkosanaisten kutsulaulun avulla selkeyttää ja tehdä ehtoollisliturgian sisältöä ymmärrettävämmäksi ja saavutettavammaksi erityisryhmille. Tavoitteena oli tuottaa opetuksellinen musiikkivideo, jossa kehitysvammaiset ovat osallisina tukiviittomassa kuorossa. Lisäksi tavoitteena oli

julkaista digijulkaisuna äänite mm. Spotifyssa, vapaasti käytettävissä oleva nuotti sekä AAC-kuvitettu (Augmentative and Alternative Communication) laulumoniste, jossa on sanojen tukena yksinkertaisia piirroskuvia. AAC-kuvitettu laulumoniste tehtiin Boardmaker™ - työkaluohjelmalla.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Kehitysvammaisuus

WHO:n ICD-10-tautiluokitus määrittelee kehitysvammaisuuden henkilön henkisen kehityksen pysyväksi estymiseksi tai häiriintymiseksi, mikä johtuu synnynäisestä tai kehitysiässä saadusta sairaudesta, viasta tai vammasta. Tämä tila aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia sopeutumisessa ympäristöön ja arjen toimintoihin, kuten käytännön taitoihin, kommunikointiin, omista asioista huolehtimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. (Åberg, 2021.)

Kehitysvammaisuuden taustalla voi olla erilaisia syitä, kuten geneettisiä oireyhtymiä, raskaus- tai synnytysaikaisia komplikaatioita, tai myöhemmin elämässä sairastettuja sairauksia tai tapaturmia. Kehitysvammaisilla henkilöillä on usein myös muita terveydellisiä haasteita, kuten epilepsiaa, liikunta- ja aistivammoja, sekä psyykkisiä häiriöitä kuten masennusta ja ahdistuneisuutta. (Åberg, 2021.)

Kehitysvammaisuus jaetaan neljään eri luokkaan: lievästä syvään. Lievemmissä muodoissa henkilö voi oppia lukemaan ja kirjoittamaan sekä sopeutua yhteiskuntaan paremmin, kun taas vaikeammassa muodoissa tarvitaan kattavaa tukea päivittäisissä toiminnoissa jo varhaislapsuudesta lähtien. (Kaski ym., 2012, s. 19–21; Åberg, 2021.)

Kehitysvammaisuuden mittaamisessa käytetään usein älykkyydosamäärää, mutta älykkyyys on vain yksi osa henkilön persoonaa. Kehitysvammaiset ovat yksilöllisiä kuten muutkin ihmiset. Yksilön kokonaisvaltainen arviointi, mukaan lukien adaptiiviset taidot kuten sosiaaliset taidot, itseohjautuvuus ja käytännön taidot, ovat keskeistä tuen ja palvelujen suunnittelussa. (Matero, 2012, s. 165.) The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (2021) painottaa älykkyyden lisäksi henkilön toiminnallisia taitoja, korostaen jokapäiväisessä elämässä tarvittavien taitojen, kuten kommunikaatio- ja sosiaalisten taitojen sekä itsestä huolehtimisen merkitystä.

3.2 Osallisuus

Osallisuus on yleiskäsite ja se pitää sisällään useita merkityksiä. Tähän kuuluvat tieto-osallisuus, toimintaosallisuus, suunnitteluosallisuus ja päätöksenteko-osallisuus. Tieto-osallisuus tarkoittaa oikeutta saada esteettömästi tietoa erilaisista palveluista, erityisesti omiin palveluihin liittyvistä asioista. Toimintaosallisuus tarjoaa mahdollisuuden osallistua toimintaan omassa elinympäristössä. Suunnittelu- ja päätöksenteko-osallisuus taas antavat mahdollisuuden vaikuttaa esimerkiksi oman kunnan hankkeisiin ja palvelujen tuottamiseen. (Raatikainen ym., 2019, s. 140; Sihvo ym., 2018, s. 10.) Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL, 2023) jaottelee osallisuuden osallisuuteen omassa elämässä, osallisuuteen yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa sekä osallisuuteen yhteisestä hyvästä. Kehitysvammaisten tukiliitto (Tukiliitto, n.d.) näkee kehitysvammaisten osallisuuden toteutuvan, jos asiakkaalla on autonomia eli mahdollisimman suuri itsenäisyys ja omatoimisuus, hän voi demokraattisesti vaikuttaa yhteisiin asioihin sekä liittyä lähiyhteisöihin.

Asiakkaiden osallisuuden edistäminen ja asiakaslähtöisyys ovat asioita, joihin sosiaalialan ammattilaisten on pyrittävä (Talentia, 2022, s. 15). Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseissa määritellään yhdeksi tavoit-

teeksi, että ammattilainen osaa ”edistää asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia” (SOAMK, Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaali-alan koulutuksen verkosto, 2023).

Osallisuuteen kirkossa on teologinen tausta, joka pohjautuu useisiin Jeesuksen antamiin esimerkkeihin siitä, että jokainen on osallinen Kristuksen kirkossa (Kirkkohallitus, 2019, s. 9). Kirkkohallitus (2012, s. 12) on määritellyt osallisuuden selkokielellä seuraavasti:

”Osallisuus on sitä,
että seurakunta toivottaa
kaikki ihmiset tervetulleiksi.
Osallisuus on sitä, että jokaisen ihmisen
lahjat saadaan yhteiseen käyttöön.”

Osallisuuden toteutuminen edellyttää eri-ikäisten arvostamista, erilaisuuden sietämistä ja hyväksymistä. Tarvitaan asenteiden muuttamista, esteiden poistamista, apuvälineitä ja toisten ihmisten apua. (Kirkkohallitus, 2012, s. 12.) Vammaiset henkilöt tulee ottaa mukaan suunniteltaessa osallisuuden mahdollistavia toimenpiteitä (Kirkkohallitus, 2019).

Osallisuuteen seurakunnassa kuuluvat osallisuus sanaan ja sakramentteihin sekä muuhun seurakuntaelämään (Kirkkohallitus, 2019, s. 10). Sakramentit ovat Jeesuksen käskyyn perustuvia kirkon pyhiä toimituksia. Luterilainen kirkko määrittää kirkkoonsa kuuluviksi kaksi sakramenttia eli kasteen ja ehtoollisen. Luterilaisen käsityksen mukaan Jumala on läsnä ehtoollisen leivässä ja viinissä. Sakramenttien avulla ihminen saa Jumalan antamana syntien anteeksiantamuksen ja yhteyden Kristukseen. Ehtoollisella yhdistytään Kristukseen ja toisiimme. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, n.d.-d.)

Kirkossa ja paikallisseurakunnissa on pyrittävä poistamaan osallisuutta estävät käytännöt, jotka liittyvät mm. fyysiseen ympäristöön, rakenteisiin, liikkumiseen, kommunikointiin, ymmärtämiseen, viestintään, toimintaan tai asenteisiin. ”Vain kaikille avoin kirkko on uskottava Kristuksen kirkko.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, n.d.-b.)

3.3 Saavutettavuus ja esteettömyys

Saavutettavuudella halutaan mahdollistaa jokaisen osallistuminen ja osallisenä oleminen ilman, että henkilön ominaisuudet, esimerkiksi toimintarajoitteet, vähemmistöön kuuluminen, kieli tai kommunikointitapa tai vähävaraisuus siihen vaikuttavat. Esteettömyys puolestaan on edellytys sille, että saavutettavuus toteutuu. Esteettömyydessä otetaan huomioon ihmisten moninaisuus, rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhdenvertaisuutta lisätään mahdollistamalla tiedon saaminen omalla kielellä tai kommunikaatiotavalla. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, n.d.-a)

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015 on julkaistu vuonna 2010. Ohjelman mukaan jokaisella on oltava yhtäläiset mahdollisuudet yhteiskunnassa elämiseen ja toimimiseen. Suomen valtion lainsäädäntö koskee myös kirkkoa, sillä kirkko on osa yhteiskuntaa. Tämän vuoksi palvelut tulee suunnitella kaikille sopiviksi ja ympäristö esteettömäksi. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, n.d.-b.) Kirkossa on käytössä kolme eri saavutettavuuden ja esteettömyyden toimenpideohjelmaa: Aktiivisesti osallinen, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen kirkon toimintaohjelma 2019–2024; saavu – Kirkon saavutettavuusohjelma sekä Kohtaaminen, Kirkon selkokielen toimenpideohjelma (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, n.d.-c).

Opinnäytetyön toimintaympäristössä viestinnän esteettömyys on keskeisessä roolissa. Viestintä on vuorovaikutusta, jossa käytetään sellaista kommunikaatiotapaa, jota molemmat osapuolet ymmärtävät ja osaavat käyttää. Viestinnän saavutettavuutta voidaan lisätä esimerkiksi selkeällä puhutavalla, selkokielellä

sekä erilaisilla puhetta tukevilla tai korvaavilla menetelmillä. (Kirkkohallitus, 2012, s. 17; 2019, s. 23.) Puhetta tukeviin kommunikaatiomenetelmiin palataan seuraavassa alaluvussa.

3.4 Puhetta tukevat kommunikaatiomenetelmät

Puheilmaisuus tai puheen ymmärtäminen voivat olla puutteellisia tai puuttua kokonaan eri syistä. Puutteet voivat olla väliaikaisia tai pysyviä. Kommunikaatiohaasteita aiheuttavat erilaiset vammat, sairaudet tai kehityshäiriöt. Kommunikoinnin tapoihin ja muotoihin vaikuttavat puhevammaisen henkilön ikä ja taustatekijät. Lyhennettä AAC (Augmentative and Alternative Communication) käytetään puhetta tukevasta ja korvaavasta kommunikaatiosta. Puhetta täydentämään ja tukemaan käytetään puhetta tukevia (augmentative) kommunikaatiokeinoja. (Tikoteekki, 2007, s. 4–5.) Yleisimpiä käytössä olevia keinoja ovat kirjoittaminen, eleet, viittomat ja erilaiset kuvat. Näihin voi liittyä erilaisia apuvälineitä, kuten kommunikointikansiot, puhelaitteet ja tietokoneella toimivat kommunikointiohjelmat. (Vernerinet.net, n.d.)

Opinnäytetyössä käytettiin kommunikaatiokeinoina puheen lisäksi tukiviittomia ja kuvakommunikaatiota. Seuraavaksi esitellään lyhyesti nämä kaksi puhetta tukevaa kommunikaatiomenetelmää.

Tukiviittomat ovat viittomia, jotka on lainattu viittomakielestä. Niitä käytetään puheen rinnalla ja sanajärjestys on sama kuin puhekielessä. Tukiviittomat tukevat puhutun kielen ymmärtämistä. Puhuttaessa viitotaan keskeiset sanat ja samalla puhutaan normaalisti. Kommunikointi perustuu kuuloaistin sijaan viestintään näköaistin kautta. Viittomia voidaan käyttää tukena myös tilanteissa, joissa henkilön puhe on niin epäselvää, ettei hän tule ymmärretyksi pelkällä puheella. Viittomat opitaan mallista. (Tikoteekki, 2018, s. 3–4; 10.) Mielestäni opinnäytetyön lopputuotoksena syntyneen tukiviitotun opetuksellisen musiikkivideon avulla voidaan tukea tätä oppimista.

Kuvakommunikaatiota voidaan käyttää erilaisiin tarkoituksiin. Yksi käyttää kuvia ilmaisun välineenä, toinen tarvitsee kuvia ymmärtämisen tueksi, ja kolmas selviytyy päivittäisistä tapahtumista tai oikeiden paikkojen löytämisestä kuvien avulla. (Tikoteekki, 2014, s. 3.)

PCS-kuvat (Picture Communication Symbols) ovat yksi esimerkki kaupallisista kuvapankkiohjelmista, joita käytetään laajasti visuaalisen tuen tarjoamiseen kommunikaatiossa. PCS-kuvat kattavat laajan valikoiman aiheita ja tilanteita, ja niitä käytetään symbolisena kielenä kommunikoinnin apuna. Ne on suunniteltu olemaan helpotajuisia ja selkeitä, mikä tekee niistä erinomaisen välineen puhevammaisten henkilöiden kommunikointikykyjen tukemiseen. (Tikoteekki-verkosto, n.d.)

Boardmaker on yksi markkinoilla olevista kuvatyökaluohjelmista, joka sisältää kuvapankin lisäksi työkalut kommunikointimateriaalin, kuten kommunikointikansioiden ja -taulujen, suunnitteluun, rakentamiseen ja päivitykseen. Boardmakerin avulla voidaan laatia PCS-kuvitettuja kalentereita, lukujärjestyksiä ja muita hahmottamista helpottavia tulostettavia kuvamateriaaleja eri yksiköissä. Boardmakerin käyttämiseksi tarvitaan maksullinen lisenssi. (Kajo apuvälineet, n.d.)

3.5 Kuva ja musiikki vuorovaikutuksessa

Kuvan käytöllä on merkitystä myös dialogisena vuorovaikutuksen menetelmänä asiakastyössä. Kuvallinen ilmaisu ja kuvataideterapeuttinen toimintaympäristö tukevat asiakkaiden henkilökohtaisten haasteiden käsittelyä, itsetuntemuksen syventämistä sekä moninaisia oppimis- ja kasvuprosesseja. Kuvallisen luovan prosessin kautta avautuu mahdollisuus syvälliseen vuorovaikutukseen, joka edistää minäkäsityksen vahvistumista, resilienssin kehittymistä sekä tarjoaa uusia näkökulmia omiin kokemuksiin. Csíkszentmihályi kuvaa tutkimuksissaan flow-tilaa, mikä kuvaa syvää uppoutumista ja keskittymistä tehtävään, johtaen korostuneeseen hyvinvointiin ja luovuuden kokemuksiin. Flow-

tila on saavutettavissa niin kuvataideterapiassa kuin musiikkiterapiassakin, molemmat tarjoten asiakkaille välineitä oman elämänsä haasteiden kohtaamiseen ja selättämiseen. (Hautala & Pikku-Pyhältö, 2022.)

Kuvataideterapian menetelmät tarjoavat yksilölle kehyksen, jossa hän voi turvallisesti tutkia ja ilmaista tunteitaan, ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Nämä menetelmät tukevat yksilön henkilökohtaista kasvua ja kehitystä sekä edistävät ryhmässä tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta ja oppimista. Yhteisöllinen taiteen tekeminen ja kokeminen vahvistaa ryhmän sisäistä yhteenkuuluvuutta ja avaa mahdollisuuksia uudenlaisen identiteetin muodostumiselle ja sosiaalisten suhteiden rakentumiselle. (Hautala & Pikku-Pyhältö, 2022.)

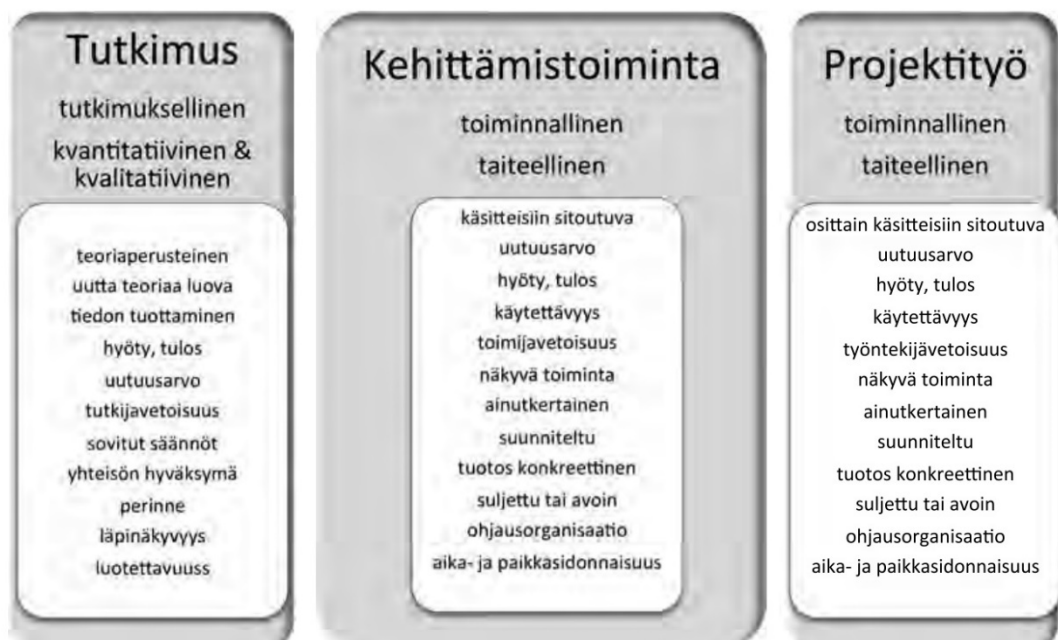
Luovan toiminnan kautta tapahtuva oppiminen ja vuorovaikutus rikastavat yksilön elämää ja tukevat laajempaa yhteisöllistä sekä kulttuurista ymmärrystä. Taide, olipa kyse sitten kuvataiteesta tai musiikista, tarjoaa voimallisen välineen ihmiselle paitsi ilmaista itseään myös ymmärtää ja kohdata maailmaa uusin silmin. (Hautala & Pikku-Pyhältö, 2022.)

Musiikin käyttö terapiavälineenä vastaa samoihin aihepiireihin tarjoten samankaltaisia hyvinvoinnin, oppimisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuuksia. Kuten kuvataideterapia, myös musiikkiterapia voi syventää itsetuntemusta, edistää minäkäsityksen vahvistumista ja tukea emotionaalista sekä sosiaalista kasvua. Musiikin universaali kieli tarjoaa ainutlaatuisen väylän tunteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen, rikastuttaen näin terapeutin prosessin monimuotoisuutta ja syvyyttä. (Erkkilä & Rankanen, 2020; Erkkilä, 2022.)

4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

Projekti toteutettiin toiminnallisena ja taiteellisena hankkeena. Menetelmällinen toteutus sisälsi suunnittelun, kehitysvammaisten henkilöiden osallistumisen materiaalin tuotantoon ja palautteen keräämisen kohderyhmältä. Palautetta voitiin tässä vaiheessa kerätä hyvin suppeasti, koska lopputuote jalkautui vasta opinnäytetyöprosessin valmistuttua eikä tämä palaute ollut käytettävissä. Tutkimusprosessi eteni vaiheittain alkaen konseptin kehittamisestä aina lopputuotteiden, kuten opetusvideon ja digitaalisen äänitteen julkaisuun.

Kuviossa 1 on kuvattu tutkimuksen, kehittämistyön ja projektin tunnuspiirteitä. Koska kehittämistyön ja projektin tunnuspiirteet ovat yhtä kohtaa lukuun ottamatta täysin samat, päädyin kuvaamaan kehittämisprosessin teoriaa. Tuomaintsemani eroavuus on projektin työntekijävetoisuus, mikä ilmeni hyvin opinnäytetyössäni, jossa toimin varsin itsenäisesti johtaen ja aikatauluttaen muiden toimijoiden tekemisiä.

Kuvio 1. Tutkimuksen, kehittämistoiminnan ja projektityön tunnuspiirteitä (Salonen, 2013, s. 13)

Salonen (2013, s. 15) mainitsee Toikon ja Rantasen (2009) tarkastelevan omassa teoksessaan neljää eri kehittämisprosessin mallia, jotka ovat lineaarinen malli, spiraalimalli, tasomalli sekä spagettimainen prosessi. Salonen esittelee malleista kaksi ensimmäistä eli lineaarisen ja spiraalimallin. Lisäksi hän on koonnut yhdistelmän näistä malleista, jonka hän on nimennyt konstruktivistiseksi malliksi (Salonen, 2013, s. 16).

Linearisesta mallista löytyvät tavoite, suunnittelu, toteutus, päättäminen ja arviointi. Mallissa ajatellaan kehittämistyön etenevän varsin suoraviivaisesti prosessin alusta sen loppuun. Tämä malli yksinkertaistaa kehittämistyön, joka todellisuudessa on kuitenkin varsin monimutkainen tapahtuma. Prosessin edetessä vastaan voi tulla yllätyksiä sekä uusia ajatuksia ja näkökulmia, jotka eivät tässä suoraviivaisessa etenemistavassa pääse toteutumaan. (Salonen, 2013, s. 15.)

Spiraalimallissa on samat vaiheet kuin lineaarisessa mallissakin. Tässä mallissa suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektio kiertävät eräänlaista spiraalimaista kehää sykleittäin. Reflektiosta voidaan palata takaisin suunnitteluun ja kokeilla toisenlaista toimintaa kuin aluksi oli ajateltu. Näitä syklejä voi tulla eteen useita kehittämistoiminnan edetessä. Vuorovaikutuksen merkitys on erittäin tärkeää. Samoin se, että arviointia tehdään koko ajan. (Salonen, 2013, s. 15–16.)

Salonen (2013, s. 16) on yhdistänyt näistä kahdesta mallista niiden vahvuudet sekä sisällyttänyt kuvaamaansa uuteen malliin kehittämistoiminnan logiikan. Hänen mielestään näistä kahdesta mallista löytyy enemmän samankaltaisuuksia kuin eroja. Tätä uutta mallia hän kutsuu konstruktivistiseksi malliksi. Hän kuitenkin korostaa, että kaikki mallit ovat vain ideaaleja kuvauksia kehittämistodellisuudesta, jollaista ei ole oikeassa työelämässä olemassakaan. Ideaalimallien yksi tavoite on antaa välineitä ymmärtää paremmin hankkeiden tekemisen maailmaa.

Kehittämistyön aloitusvaiheessa on löytynyt idea siitä, mitä tullaan kehittämään. Tässä vaiheessa on hyvä ottaa mukaan tulevat toimijat ideoimaan mahdollisimman laajasti edessä olevaa hanketta. Tämä sitouttaa heitä jatkossa hankkeeseen, kun he saavat olla alusta alkaen mukana aktiivisina toimijoina. (Salonen, 2013, s. 17.)

Suunnitteluvaiheessa hanke kirkastuu ja tuolloin laaditaan kirjallinen suunnitelma, jota voidaan kutsua eri nimillä (esim. opinnäytetyösuunnitelma tai projektisuunnitelma). Tässä suunnitelmassa kuvataan mahdollisimman tarkasti mm. tavoitteet, toimijat ja heidän vastuunsa, käytettävät menetelmät, materiaalit ja aineistot. Huolellinen suunnittelu on tärkeää, mutta kannattaa huomioida, että hankkeen edetessä osatekijät tarkentuvat. Kaikki etukäteen suunniteltu ei välttämättä käytännössä toimi. (Salonen, 2013, s. 17.)

Esivaiheessa siirrytään varsinaiseen työskentely-ympäristöön ja käytännön toteutukseen. Tähän vaiheeseen kannattaa siirtyä mahdollisimman nopeasti suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Toimenpiteinä on yleensä vain suunnitelman nopeahko läpiluku ja toiminnan yhteinen organisointi. (Salonen, 2013, s. 17.)

Työstäminen eli käytännön toteutus on vaiheena kaikkein pisin ja vaativin. Tässä vaiheessa hankkeen osatekijät konkretisoituvat. Tämä vaihe vaatii toimijoilta lähes päivittäin työskentelyä kohti tavoitteita ja varsinaista tuotosta. (Salonen, 2013, s. 18.)

Tarkistusvaiheen voidaan katsoa sisältyvän kaikkiin vaiheisiin, sillä arviointia tulee suorittaa kokoaikaisesti hankkeen edetessä. Tällä vaiheella on tärkeä rooli osana jokaista kehittämishanketta. Tässä vaiheessa syntyneitä tuotosta arvioidaan. Tuotos voidaan joko palauttaa työstövaiheeseen tai siirtää viimeistelyvaiheeseen. Jos tuotos palautetaan takaisin edelliseen vaiheeseen, näkyy spiraalimaisuus hyvin, kun palataan suunnittelemaan ja uudelleen työstämään, minkä jälkeen taas suoritetaan arviointia. (Salonen, 2013, s. 18.)

Viimeistelyvaiheessa hanke hiotaan lopulliseen muotoonsa. Tämä vaihe on vaativa ja työllistävä, sillä usein siinä on tuotettavana ja viimeisteltävänä kaksi isoa kirjallista kokonaisuutta: hankkeeseen liittyvä lopputuotos sekä kehittämishankeraportti. Tässä vaiheessa voidaan käyttää apuna myös muita toimijoita esimerkiksi valmiin tuotoksen esittelyssä sidosryhmille. (Salonen, 2013, s. 18.)

Valmis tuotos esitellään tarpeellisessa laajuudessa ja sitä pyritään usein levittämään myös laajemmalle. Konkreettinen valmis tuote voi olla esimerkiksi kuvaus, opas, esite tai toimintapäivä. Tässä mielessä toiminnallinen opinnäytetyö poikkeaa tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä, jossa tavoitteena on tuottaa tietoa. Joissakin tilanteissa valmis tuotos saatetaan myös julkaista. Tuolloin on tärkeää miettiä julkaisun käyttöoikeudet. (Salonen, 2013, s. 19.)

Kävin tukiviittomakuorolaisten kanssa pienimuotoisen palautekeskustelun, jonka heidän luvallaan nauhoitin. Nauhoittamani aineiston litteroin eli muutin tekstimuotoon kirjoittamalla puhtaaksi. Tuolloin aineistoa on helpompi hallita. Se, litteroidaanko aineisto kokonaan vai osittain, riippuu tutkimuskysymyksistä. Tekstin tulee vastata annettuja lausuntoja ja merkityksiä eikä nauhoitettua aineistoa saa litterointivaiheessa muuttaa tai muokata. (Günther ym., 2021; Vilkkä, 2021, s. 110–111.) Oma aineistoni oli varsin pieni, joten litteroin sen kokonaisuudessaan harjoittelun vuoksi.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Kuviossa 2 on kuvattuna prosessin etenemisen aikataulu. Salonen (2013, s. 14) toteaa, että kaikkea ei voi suunnitella kohdalleen ennen työskentelyn aloittamista. Työelämä on opettanut, että asiat eivät useinkaan mene suunnitelmien mukaan. Opinnäytetyöni eteni kuitenkin suunnitellussa aikataulussa.

Kuvio 2. Opinnäytetyön aikataulu

Tarkastellessani opinnäytetyöprosessiani näkisin sen edustavan malliltaan lähinnä konstruktivistista mallia, jonka olen esitellyt edellisessä luvussa. Ensin syntyi idea, jota pohdittiin yhdessä kehitysvammaistyön pastorin kanssa. Suunnitteluvaiheessa tarkensin toteutusprosessia ja hankin tausta- ja teoriatietoa yhdistäen nämä opinnäytetyön kirjalliseksi suunnitelmaksi. Esivaihe ja varsinainen työstäminen tapahtuivat lomittain. Kävin neuvotteluja eri toimijoiden kanssa samalla, kun työstin musiikkikappaletta valmiiksi. Prosessin edetessä arvioin ja tarkistelin tehtyä ja pohdin, onko jotakin muutettavaa. Viimeistelyvaiheeseen kuului mm. tämän loppuraportin kirjoittaminen sekä lopputuotosten levittäminen ja markkinointi. Koko prosessin ajan edettiin johdonmukaisesti kohti tavoitetta.

5.1 Alkuvalmistelut

Ennen opinnäytetyöprosessin virallista käynnistymistä tein alustavia tiedusteluja mahdollisista yhteistyökumppaneista. Heidän mukaansa saaminen oli edellytys koko opinnäytetyön onnistumiselle.

Alkuideointi alkoi Ulvilan seurakunnan alaisuudessa toimivan Satakunnan kehitysvammaistyön pastori Riikka Vuoren kanssa syksyllä 2023. Hänen kanssaan ideoin projektin kokonaisuutta. Häneltä sain vinkkejä muista yhteistyötahoista sekä lähdemateriaalista. Hän lupautui osallistumaan myös videokuvausiin sekä varaamaan käyttöömmme Antinkartanon kappelin maksutta yhteisesti sopimamme aikataulun mukaisesti. Yhteistyösopimus solmittiin Ulvilan seurakunnan kanssa.

Olin sähköpostin välityksellä yhteydessä Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa edustavaan Kirkkohallituksen asiantuntija Katri Suhoseen. Hän toimii mm. Saavutettavuuden ja vammaisuuden neuvottelukunnan jäsenenä. Hän lupasi kirkon taholta markkinointitukea eri kanavien kautta tuotoksen valmistuttua.

Minulla oli valmiina ”Tulkaa kaikki”-kappaleen sanat ja sävel. Ennen videokuvausta täytyi saattaa kappale muotoon, jota voitaisiin käyttää videolla kuuluvana musiikkina. Minulla oli käytössäni tarvittava äänitys- ja miksauskalusto. Pyysin tuttuja muusikoita soittamaan nauhalle basso- ja pianoraidat. Samoin pyysin tuttua naislaulajaa laulamaan kappaleen taustalauluosuudet.

Minulla oli useita eri vaihtoehtoja, mistä pyytäisin osallistujia tukiviittomakouluun. Lopulta valintani oli hyvin selkeä ja lähestyin asian tiimoilta Onnikotien Päivätoiminta Aurinkomestaa, joka tarjoaa kulttuuri- ja taidepainotteista päivätoimintaa erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville pääsääntöisesti nuorille aikuisille (Onnikodit, n.d.): Yksikönjohtaja Mari Danakas toimi yhteyshenkilönäni. Tässä raportissa organisaatiosta käytetään jatkossa nimeä Aurinkomesta.

Ajatuksena oli saada liitettyä opetusvideoon puhevammaisten tulkin näyttämät viralliset tukiviittomat. Tähän tehtävään pyysin tuttavaani, joka on kouluttautunut puhevammaisten tulkiksi ja toimii tässä tehtävässä.

Varsinaisen videokuvauksen editointeineen olin ajatellut ensin tehdä itse, sillä minulla oli siihen tarvittava välineistö. Jossakin vaiheessa ymmärsin, että päivässä on muutenkin paljon tehtävää ja järjesteltävää. Lisäksi toiminnallinen opinnäytetyö edellyttää kehittämiseen osallistuvia useita toimijoita (Salonen, 2013, s. 6). Näistä syistä pyysin tuttavaani Jussi Miikkulaista (JPM Videotuo- tanto) kuvaamaan ja editoimaan videon.

Pitkän työkokemukseni kautta tiedän, että kahvi on useimmille kehitysvammai- sille ”elämää tärkeämpi” asia. Samoin vapaaehtoisuuden periaatteella kuvauk- seen osallistuvat henkilöt tarvitsivat mielestäni jotakin tarjottavaa kuvauspäi- väksi. Itsestään selvänä yhteistyökumppanina tarjottavien osalta oli Toiminta- keskus Motarin osana toimiva Kahvila Masaliisa, joka mahdollistaa erityisryh- mien edustajille osallistumisen kahvilatoimintaan (Satakunnan hyvinvointialue, n.d.). Tilasin kahvilasta tarjottavaksi kahvilan omaa nimikkoleivonnaista masa- liisaa ja kahvia/teetä. Kahvilan ohjaaja lupautui tulemaan kuvauspaikalle yh- den asiakkaan kanssa hoitamaan tarjoilun.

5.2 Aineiston hankinta

5.2.1 Videokuvaukseen valmistautuminen

Aloitin aineiston hankkimisen heti, kun opinnäytetyöni suunnitelma oli hyväk- sytty. Ennen videokuvausta säveltämäni musiikki tuli saattaa sellaiseen muo- toon, että sitä voitiin käyttää tukiviittomakuoron harjoituksissa sekä valmiissa opetusvideossa. Musiikin studiotyöstäminen eli äänitykset ja miksaus kestivät noin kaksi viikkoa. Äänitys- ja miksausvaiheet tein omistamallani ammattilait- teistolla omassa studiossani. Äänitteen akustiset- ja sähkökitarat soitin itse

useammalle raidalle. Live-rumpalin käyttäminen olisi ollut aikaa vievää ja työlästä, joten päädyin ohjelmoimaan rumpuraidat tietokoneella. Aiemman kertomani mukaisesti ammattimuusikotuttavani kävivät soittamassa studiossani äänitteen instrumenteista sähköbasson ja pianon. Toinen heistä lauloi myös kappaleen taustalaulut. Itse vastasin kappaleen liidi-laulusta. Miksattuani kappaleen valmiiksi, lähetin lopullisen version ammattilaisen masteroitavaksi. Masterointi on ammattimaisen äänitetuotannon viimeinen vaihe ennen julkaisua. Tuotoksen masteroi Suomen johtaviin masteroitsijoihin kuuluva Henkka Niemistö, joka on vuosia masteroinut kotimaisten kärkiartistien ja -orkestereiden äänitteitä.

Yhteydenpidon Aurinkomestan yhteyshenkilön kanssa hoidin puhelimitse, viestittelemällä sekä sähköpostitse. Huhtikuun puolen välin jälkeen kävin henkilökohtaisesti esittäytymässä Aurinkomestassa. Tuossa vaiheessa työntekijät olivat tehneet jo kaavailuja kuoroon osallistujista. Tapaamiseen osallistuivat kuitenkin kaikki halukkaat. Kerroin asiakkaille, mistä opinnäytetyössäni on kyse ja missä tarvitsen heidän apuaan. Harjoittelimme kappaleen viittomia jo tuolla kerralla. Jätin kuvauslupaani liittyvät suostumuslomakkeet (liite 1) Aurinkomestaan. Suostumuksen antamiseen jäi aikaa reilu kaksi viikkoa. Allekirjoittamalla suostumuksen osallistuja antoi luvan siihen, että video voidaan julkaista osallistujan näkyessä siinä. Videolla ei tule näkyviin osallistujien nimiä vaan ainoastaan taustaorganisaatio.

Ensimmäisen tapaamiskerran päätteeksi kehotin aurinkomestalaisia harjoittelemaan tukiviittomia keskenään. Koska tukiviittomista käytetään erilaisia variaatioita, pyysin puhevammaisten tulkkina toimivaa tuttavaani kuvaamaan oikeat viittomat. Hän lähettikin minulle pätkissä laatimansa opetusvideon tukiviittomista. Koostin osiot yhdeksi kokonaisuudeksi ja lähetin sen Aurinkomestaan harjoituksia varten.

Kuvauspäiväksi sovittiin 16.5.2024. Tuon viikon maanantaina kävin Aurinkomestassa hakemassa suostumuslomakkeet, pitämässä viimeiset harjoitukset

ja vastaamassa osallistujien kysymyksiin. Tapaamisen tunnelma oli jälleen rento. Allekirjoitettuja suostumuslomakkeita oli viisi ja totesin osallistujamäärän varsin sopivaksi. Osallistujat vaikuttivat innokkailta ja heiltä tuli kysymyksiä mm. pukeutumiseen liittyen. Yhteyshenkilöltä sain hyviä vinkkejä esimerkiksi siitä, mihin järjestykseen asiakkaat kannattaa videokuvauksissa pyytää asetumaan.

Opinnäytetyössäni ei toteutettu yhteisiä suunnittelupalavereja tai muita yhteiskokouksia ennen varsinaista kuvauspäivää. Koin, etten halunnut rasittaa vapaaehtoisesti projektiin osallistuneita yhtään enempää kuin oli tarpeellista. On myös nykyaikaista käyttää yhteydenpitoon erilaisia teknisiä sovelluksia. Itse käytin tähän yhteydenpitoon perustamaani WhatsApp-ryhmää. Ryhmä koostui kuvauspäivään osallistuvista henkilöistä. Aurinkomestaa edusti yhteyshenkilö. Kysyin jokaiselta ryhmään liitettävältä etukäteen luvan, saako heidät liittää ryhmään. Ryhmässä tapahtuvaan viestittelyyn saattoi osallistua silloin, kun se omiin aikatauluihin sopi. Ryhmään jaoin mm. kuvauspäivän aikataulun ja vastasin ryhmäläisten kysymyksiin.

5.2.2 Videon kuvaaminen

Halusin toteuttaa videokuvauksen Antinkartanon kappelissa. Juuri tuolla järjestetyissä messuissa koko idea on saanut alkunsa. Kappelilla on myös pitkät perinteet kehitysvammaisten hengellisessä elämässä. Piispa Martti Simojoki on vihkinyt kappelin kirkkokäyttöön v. 1978. Kappeli on tarjonnut hyvät puitteet hengellisen elämän toteuttamiselle. (Helosvuori, 2000, s. 19.) Mielestäni myös Antinkartanon kappelin hieno ja poikkeuksellinen alttaritaulu ansaitsi paikansa videolla. Alttaritaulussa ilmenee symbolinen yhteys Antinkartanossa asuvien kehitysvammaisten ja Raamatun Mooseksen tarinan välillä (Laihonen & Laasanen, 2013). Antinkartanon kappelin käyttöä puolsi myös sen maksuttomuus sekä vähäinen käyttöaste, jolloin varaaminen onnistui helposti haluumalleni päivälle. Pystyin myös viemään paikalle osan tarpeistosta edellisenä iltana sekä miettimään valmiiksi henkilöiden sijoittumista.

Suunnitellessani kuvauspäivän aikataulua (taulukko 1) kohtasin haasteita Antinkartanon kappelin sijainnin sekä Aurinkomestan päiväaikataulun vuoksi.

Antinkartanon kappelin sijainti yli kymmenen kilometrin päässä Aurinkomestasta aiheutti pienen haasteen kuljetusten osalta. Tässäkin kohtaa hyödynsin verkostoani ja sain lainattua pikkubussin tuttavani yritykseltä. Kuljettajaa en ryhtynyt tavoittelemaan vaan päädyin toimimaan itse kuljettajana. Ajatukseni oli valmistella osallistujia menomatkan aikana sekä lieventää mahdollista kuvausjännitystä.

Toinen haaste tuli vastaan Aurinkomestan päiväaikataulun osalta. Yhteyshenkilöni oli sitä mieltä, että aamupäivä on kuvauksiin paras vaihtoehto. Tuolloin asiakkaiden vireystila on iltapäivää parempi. Aurinkomestan ruokailu tapahtuu kuitenkin jo klo 11 eikä ole järkevää kahvitella juuri ennen ruokailua. Päädyimmekin ratkaisuun, että aurinkomestalaiset saavat masaliisa-leivonnaiset mukaansa ja nauttivat kahvit lounaan jälkeen omassa toimipaikassaan. Minulla ei valitettavasti ollut aikataulullisesti mahdollisuutta osallistua tuohon kahvihetkeen, sillä kappeli vaati laitteiston purkamista. Lisäksi koin tärkeänä huomioida tässä kohtaa vapaaehtoisesti mukana olleet toimijat ja kahvitella heidän kanssaan.

Taulukko 1. Kuvauspäivän aikataulu

Klo	Tapahtuma
8.00	Mikael, Jussi ja Riikka Kappelilla (Kamerat ja valot ym.)
8.30	Mikael lähtee kohti Puuvillaa pikkubussilla
9.00	Aurinkomestalaiset ohjaajineen (5+2) Puuvillasta Kappelille
9.45	Mirva (puhevammaisten tulkki) ja Kari (basisti) Kappelille
10.00	Masaliisan catering saapuu
10.00	Tukiviittomakuoron videointi. Aikaa varattu klo 11 asti
11.00	Kuljetus takaisin Puuvillaan
11.00	Mirvan tukiviittomat kuvataan erikseen (toimii aurinkomestalaisille tukiviittojana aluksi)
	Tämän jälkeen työryhmän kahvit Kappelilla

Päivä sujui suunnitellusti. Olin vienyt edellisenä iltana osan laitteista paikalle ja suorittanut alkuvalmisteluja. Pystyin luottamaan siihen, että jokainen osallistuja hoitaa oman osuutensa. Itse keskityin huolehtimaan ja kannustamaan kehitysvammaisista koostuvaa tukiviittomakuoroa. Kuten aikaisemmin ajattelin tulomatka kappelille toimi hienosti osana jännityksen laukaisemista. Ennen varsinaista kuvaamista menimme kerran laulun läpi harjoitusmielessä. Kolmannella otolla kuorolaiset olivat jo niin vapautuneita, että tuo otto valikoitui lopulliseksi versioksi. Alla oleviin kuviin 1 ja 2 on taltioitu tunnelmaa sekä harjoitusvaiheesta että hetkestä, kun kuvaus oli ohi.

Kuva 1. Harjoitusvaihe

Kuva 2. Lopputunnelmat

Jo kuvausten edetessä olin tyytyväinen jokaisen tukiviittomakuorolaisen innokkaaseen osallistumiseen. Vaikka tavoitteena oli opetusvideo oikeiden tukiviittomien kera, on hienoa, että esiintymisessä näkyy yhteisen tekemisen ja osallistumisen iloa ja riemua. Jokaista tukiviittomakuorolaista kannustettiin jo harjoituksista alkaen tuomaan esiintymisessä julki omat persoonalliset piirteensä ja tässä onnistuttiin. Esiintyminen tehtiin persoonallisesti ja vapautuneesti ”pilke silmäkulmassa”.

5.3 Valmiit tuotokset ja markkinointi

Videokuvauksen jälkeen kuvaaja alkoi editoida aineistoa. Viestittelimme keskenämme ja editoija teki tiedostoon kulloinkin toivomiani muutoksia. Editointivaihe kesti noin kaksi viikkoa. Lopullisen version tallensin YouTube-kanavalleni: <https://www.youtube.com/watch?v=w118ZFqlwEk> Aluksi video oli ns. piilotettuna ja jaoin sen mm. työryhmän jäsenille. Myöhemmin avasin videolinkin yleiseen jakoon.

Olin yhteydessä Kirkkohallituksen Katri Suhoseen, joka aikaisemman lupauksensa mukaisesti markkinoi opetusvideota laajasti evankelis-luterilaisen kirkon piirissä. Kesäkuun alussa hän upotti videon kahdelle alustalle: <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus-ja-esteettomyys/materiaalit/> sekä <https://selko.evl.fi/jumalanpalvelus-ja-kirkkovuosi/jumalanpalvelus/> Lisäksi hän viestitti asiasta myös useisiin evankelis-luterilaisen kirkon sosiaalisen median sekä Teamsin ryhmiin. Samoin hän tiedotti asiasta jumalanpalveluselämän, kirkkomusiikin ja rippikoulun vastaaville työntekijöille ympäri Suomen.

Videon julkistamistilaisuus pidettiin Porissa Aurinkomestan toimitiloissa 13.6.2024. Läsnä olivat tukiviittomakuorolaiset sekä yksikön muut asiakkaat ohjaajineen. Julkistamistilaisuuden tunnelma oli innostuneen odottava ja jännittänyt. Nähtyään videon ensimmäisen kerran kaikki taputtivat innokkaina ja asiakkaiden positiiviset kommentit kaikuivat tilassa. Tilaisuudessa keräsin myös tukiviittomakuoroon osallistuneilta palautetta, josta kerron tarkemmin alaluvussa 5.4. Samana päivänä julkaisin videotuotoksen oman artistiprofiilini Facebook-sivuilla, <https://www.facebook.com/TrubaduuriMikael>, joilla on lähes 1700 seuraajaa.

Julkistamistilaisuuden jälkeen jaoin opetusvideon linkkiä tuntemilleni evankelis-luterilaisen kirkon toimijoille. Heidän joukossaan on erilaisissa rooleissa toimivia teologeja, kanttoreita ja diakoniatyöntekijöitä.

Kuten olen aikaisemmin maininnut, opetusvideo oli opinnäytetyöni pääasiallinen tuotos. Tämän lisäksi kappale julkaistiin 4.6.2024 eri digialustoilla, kuten Spotifyssa. Kuvassa 3 on digitaalisen äänitteen kansikuva, jonka suunnittelin ja toteutin hyödyntämällä opiskeluaikana saamaani tietoa digitaalisesta kuvan tuottamisesta. Kappaleen AAC-kuvitettu laulumoniste on liitteessä 2. Laulun nuotti löytyy liitteestä 3.

Kuva 3. Äänitteen kansikuva

Yhtenä markkinoinnin osana Kehitysvammaliiton julkaiseman Ketju-lehden toimittaja Eeva Grönstrand teki haastattelun opinnäytetyöhöni liittyen. Haastattelu julkaistiin kesäkuun lopulla 2024 ja se löytyy myös Ketju-lehden verkkojulkaisusta: <https://ketju-lehti.fi/aiheet/opiskelu/kohti-ymmarrettavampaa-liturgiaa/> Toivon, että haastattelun myötä opetusvideo saa lisää julkisuutta ja tavoittaa lisää uusia käyttäjiä.

5.4 Palaute

Palautetta voitiin tässä vaiheessa kerätä vasta hyvin suppeasti, koska lopputuote jalkautui vasta opinnäytetyöprosessin valmistuttua eikä tämä palaute ole ollut käytettävissä. Olen pyytänyt mm. Kirkkohallituksen Katri Suhosta sekä

aikaisemmin mainitsemiani omia evankelis-luterilaisen kirkon kontaktejani välittämään palautepyyntöä niille tahoille, joille he ovat opetusvideotani jakaneet. Käyttäjäpalautetta en kuitenkaan ole saanut. Ymmärrän, että palautteen keräämisen olisi pitänyt olla organisoidumpaa, jotta olisin sitä saanut. Toisaalta kesä on ajankohtana markkinoinnin kannalta haasteellinen mm. työntekijöiden lomien sekä säännöllisen seurakunnissa tapahtuvan ryhmätoiminnan kesätauon vuoksi. Pohdin hetken, olisinko mennyt vierailemaan johonkin erityisryhmän rippikouluun ja testannut siellä opetusvideota. Mielessäni oli kuitenkin Toikon ja Rantasen (2009, s. 8) varoitus kehittämistoiminnan yhdestä haasteesta, että hankkeet laaditaan liian laajoiksi valtavine tavoitteineen. Tärkeimmäksi palautteeksi koin tukiviittomakuoroon osallistuneiden kokemukset, joista kerron myöhemmin tässä alaluvussa.

Olen tehnyt muutaman Facebook päivityksen projektin edetessä. Kaikki päivitykset keräsivät paljon tykkäyksiä ja muutaman kommentin. Jaettuani valmiin videon Facebookissa yksi minulle tuntematon seuraaja Kainuusta lähetti pyynnön saada käyttöönsä kappaleen sanat ja nuotin. Lähetin hänelle laulun AAC-monisteen ja nuotin sähköpostilla. Saatesanoina kerroin laulun ja monisteiden olevan vapaassa käytössä sekä jaettavissa eteenpäin. Toiveena esitin pyynnön saada myöhemmin käyttäjäpalautetta.

Pyysin yhteyshenkilön välityksellä tukiviittomakuoroon osallistuneita henkilöitä piirtämään kuvan siitä, miltä osallistuminen oli tuntunut. Valitsin suullisen palautekeskustelun lisäksi tällaisen palautemuodon, sillä kehitysvammaisten on usein vaikea ilmaista itseään sanallisesti. Lisäksi Aurinkomesta on painottanut toimintaansa luovaan ilmaisuun ja kuvallinen tuottaminen on heille tuttua. Kuvataideterapian käytöstä kehitysvammaisten asiakkaiden kanssa on pitkät perinteet (Rankanen, 2007, s. 62). Kuvataideterapia tarjoaa kehitysvammaisille asiakkaille mahdollisuuden ilmaista itseään luovasti ja osallistua vuorovaikutusprosesseihin monin eri tavoin (Penttinen, 2007, s. 8).

Vaikka Hentinen (2007, s. 161) varoittaakin terapeuttia kertomasta, mitä hän asiakkaiden tekemissä kuvissa näkee, tarkasteluni osoittaa osallistujien kuvista tyytyväisyyden projektiin ja siihen osallistumiseen. Tukiviittomakuorolais-ten tekemiin palautekuviin on maalattu iloisilla väreillä mm. hymyileviä kasvoja, useampi aurinko, soittimia ja vaaleanpunaisia sydämiä. Kuvassa 4 osa tukiviittomakuorolaisista esittelee yhdessä tekemäänsä palautekuvaa, jonka he luovuttivat minulle videon julkistamistilaisuudessa.

Kuva 4. Tukiviittomakuorolaisten palautekuva

Luvussa neljä kerroin pitäneeni pienimuotoisen palautekeskusteluhetken Aurinkomestassa videon julkistamistilaisuuden yhteydessä. Keskusteluhetki oli rento ja vapautunut. Osallistujien erilaisuuden takia jotkut kertoivat tunteuksiaan vuolaammin ja jotkut lyhyemmin. Alla osallistujien kommentteja kokemuksistaan. Olen laittanut hakasulkeisiin muutaman tarkennuksen.

”Kyl se meni oikein hyvin ja tyylikkäästi. Videossa oltiin näyttävästi.”

”Harjoiteltiin täällä [päivätoiminnassa] ja kotona viittomia.”

”Aika huikea reissu. Iloista energiaa ja positiivista yhteiselo.”

”Video on 100/100. Oon tyytyväinen omaan esiintymiseen ja lähtisin totta kai uudestaan mukaan”

”Tykkäsin videosta. Hauska esitys.”

”Videokuvaus oli hauskaa ja Mirva [tukiviittoja] ja Kari [basisti] jäi mieleen.”

”Mitä jäi mieleen: No se hetki, ku siellä kuvattiin ja meno ja tulo.”

”Hyvä ruoka [tarkoittaa masaliisaa ja kahvia], hyvä kuski ja huumoria oli täysillä. Vois mennä uudestaan ja aina voit pyytää uudestaan.”

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettiset lähtökohdat kattoivat osallistujien suostumuksen, anonymiteetin varmistamisen ja aineiston eettisen käytön. Luotettavuutta edistettiin selkeällä metodologialla, aineiston tarkalla dokumentoinnilla ja kohderyhmän tarpeiden huomioimisella.

Tutkimuksissa tulee noudattaa hyvien tieteellisten käytäntöjen periaatteita eli tutkimusetiikkaa (Hirsjärvi ym., 2009, s. 23; Vilkkä, 2021, s. 37). Tutkimuseettisen neuvottelukunta eli TENK (2023) on määrittänyt hyviin tieteellisen käytännön periaatteisiin kuuluviksi seikoiksi luotettavuuden, vastuunkannon, arvostuksen ja rehellisyyden. Opinnäytetyötäni varten on solmittu yhteistyösopimus oppilaitoksen ja Ulvilan seurakunnan välille. Jokaiselta videolla esiintyvältä henkilöltä on hankittu osallistumisen mahdollistava kirjallinen suostumus (liite 1), sillä jokaisella on oikeus osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen. Samoin tulee kunnioittaa jokaisen osallistuvan ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. (TENK, 2019, s. 7–8.)

Tutkimuksissa tulee pyrkiä aina luotettavuuteen. Luotettavuuden käsitettä tarkastellaan eri tavalla riippuen siitä, minkä tyyppisestä tutkimuksesta on kyse. Omassa opinnäytetyössäni on piirteitä sekä laadullisesta tutkimuksesta että varsinkin kehittämistoiminnasta. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden yhteydessä puhutaan vakuuttavuudesta. Kehittämistoiminnassa puolestaan pohditaan, saavutetaanko tuloksilla käyttökelpoisuutta. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 121.) Pyrin saamaan opinnäytetyöni lopputuotokset sellaiseen muotoon, että ne vastaavat asetettuihin tavoitteisiin.

Laadullisen tutkimuksen raportoinnissa luotettavuutta lisää se, että tutkimuksen toteutus kuvataan tarkasti, selvästi ja totuudenmukaisesti (Hirsjärvi ym., 2009, s. 232). Tämä lisää tutkimuksen uskottavuutta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2017, s. 198). Tekijöiden kannattaa raportoinnin helpottamiseksi pitää epävirallista päiväkirjaa, johon kirjataan aineistoksi omia reflektointeja sekä kommentteja ja ideoita, joita tulee esiin yhteistyökumppaneiden ja muiden toimijoiden kanssa (Toikko & Rantanen, 2009, s. 81). Olen pitänyt mielessäni edellä mainitut seikat koko opinnäytetyöprosessin ajan sekä varsinkin kirjoittaessani opinnäytetyön loppuraporttia.

Kirjoittaessani opinnäytetyöhöni teoriatietoa sekä aiheesta että tutkimusmenetelmistä olen miettinyt lähdeaineistoa kriittisesti. Olen valinnut lähteiksi mahdollisimman tuoreita väitöskirjoja, tutkimuksia, tieteellisiä tai muita luotettavia julkaisuja. Tämänäyttypiset lähteet täyttänevät Satakunnan ammattikorkeakoulun (n.d.) vaatimukset, joiden mukaan ”Hyvän lähdeaineiston tuntomerkkejä ovat luotettavuus, riippumattomuus ja ajankohtaisuus”. Käsittääkseni menetelmäkirjallisuuden lähteiksi hyväksytään myös vanhempia lähteitä.

Yksi tutkimusetiikan vaatimus on tehdä viittaukset asianmukaisesti ja merkitä käytetyt lähteet huolellisesti. Tuolloin tunnustetaan ja arvostetaan toisten tutkijoiden tekijyyttä eikä syyllistytä plagiointiin eli lyhyesti sanottuna toisen tekemän työn käyttämiseen omissa nimissä ilman asianmukaista viittaamista. (TENK, 2023, s. 14, 17–18.) Tätä lähdeviittausten sekä lähdeluettelon oikeaoppista laatimista olen harjoitellut kaikissa tekemissäni oppimistehtävissä. Tiedän myös, että opinnäytetyöni tullaan tarkistamaan plagiointitunnistusjärjestelmässä kuten Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (2020, s. 14) ja Satakunnan ammattikorkeakoulu (n.d.) edellyttävät.

Sekä aikaisemmissa että nykyisissä opinnoissani olen harjoitellut asiatyylisen tekstin kirjoittamista. Olen pyrkinyt tekemään kaikissa oppimistehtävissäni Satakunnan ammattikorkeakoulun (2023) ohjeistusten mukaiset lähdeviittaukset

ja lähdeluettelon. Tämä on vaatinut tarkkuutta ja jatkuvaa tarkistamista viittausohjeista. Kaikki oppimistehtävät olen tehnyt käyttäen valmista asettelupohjaa.

6.2 Ajatuksia jatkokehittämisestä

Jatkokehittämisen näkökulmasta on useita mahdollisuuksia laajentaa ja syventää työtä tulevaisuudessa. Ensimmäiseksi voidaan laajentaa kohderyhmää kehitysvammaisista muihin ryhmiin, kuten ikäihmisiin, maahanmuuttajiin ja rippikoululaisiin. Esimerkiksi ikäihmisten kohdalla selkokieliä liturgisia elementtejä voidaan kehittää huomioiden ikään liittyvät kognitiiviset ja aistitoimintojen heikentymiset. Maahanmuuttajien ja kielivähemmistöjen tarpeisiin voidaan kehittää monikielisiä ja kulttuurisensitiivisiä liturgioita, jotta heidän osallistumisensa hengelliseen yhteisöön helpottuisi. Rippikoululaisten ja nuorten kohdalla voidaan kehittää selkokieliä ja osallistavia liturgisia käytäntöjä, jotta he voisivat kokea messun läheisemmäksi ja merkityksellisemmäksi.

Teknologian hyödyntäminen tarjoaa toisenlaisen näkökulman jatkokehittämiselle. Digitaalisia ratkaisuja, kuten sovelluksia tai verkkosivuja, voidaan kehittää tukemaan messuun osallistumista. Esimerkiksi interaktiiviset elementit voisivat auttaa osallistujia seuraamaan messun kulkua. Lisäksi voidaan harkita tuotettujen musiikkivideoiden laajentamista tai soveltamista muihin hengellisiin lauluihin, jolloin voitaisiin luoda kokoelma videoita, jotka tukevat erityisryhmien osallistumista.

Inklusiivisuuden ja esteettömyyden osalta voidaan pohtia, miten selkokieliisyys ja esteettömyys voitaisiin ulottaa koko liturgiseen kaavaan, ei vain yksittäisiin osiin kuten tähän kutsulauluun. Tähän voi sisältyä tarkempaa tutkimusta siitä, miten messu kokonaisuutena voisi olla helpommin seurattavissa ja ymmärrettävissä eri ryhmille. Lisäksi voidaan kehittää koulutusohjelmia kirkon työntekijöille, jotta he voisivat toteuttaa ymmärrettävämpää ja saavutettavampaa liturgiaa.

Yhteistyön ja verkostoitumisen osalta on hyödyllistä tiivistää yhteistyötä eri toimijoiden, kuten seurakuntien, kehitysvammaistyön järjestöjen ja koulujen kanssa. Tämä voi sisältää kansainvälisiä yhteistyöprojekteja, joissa jaetaan hyviä käytäntöjä. Lisäksi osallistujien oma ääni ja kokemukset voidaan tuoda keskiöön liturgian kehittämässä, esimerkiksi osallistavien työpajojen avulla.

Jatkossa voidaan kehittää menetelmiä, joilla arvioidaan selkokielisten liturgisten käytäntöjen vaikutuksia osallistujien kokemuksiin ja osallisuuteen. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi kyselytutkimusten tai haastatteluiden avulla ennen ja jälkeen uudistusten käyttöönottoa. Nämä ajatukset tarjoavat laajoja mahdollisuuksia kehittää työtä edelleen ja laajentaa sen vaikutusta eri väestöryhmien hengelliseen elämään.

6.3 Ammatillinen kasvuni

Opinnäytetyön tekemisen aikana vakuutuin siitä, että kehitysvammaiset ja muuta erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat ovat juuri se ryhmä, jonka parissa työskentely on minulle ominta. Vaikka en juurikaan tuntenut Aurinkomestan asiakkaita, sain heihin hyvän kontaktin heti ensimmäisellä käynnilläni. Koko projekti heidän kanssaan sujui todella mutkattomasti. Tukiviittomakuoron osallistujilta saamani palaute vahvistaa omaa käsitystäni projektin onnistumisesta ja siitä, miten kohtaan asiakkaat. Tapanani on kaikessa kohtaamisessa viljellä sopivassa määrin huumoria. Tämä lähestymistapa toimi jälleen.

Olen varmistunut siitä, että tulevaisuuden työkentälläni tarvitaan vapautta ja luovuutta. En ole missään kohtaa valmis perinteiseen toimistotyöhön. Vaikka tein muistiinpanoja opinnäytetyöni edetessä, olisin voinut kirjata asioita muistiin vieläkin tarkemmin. Onneksi minulla oli kuvamateriaalia ja keskusteluja eri kanavissa, joiden avulla saatoin tarkentaa raportin kirjoittamisvaiheessa tapahtumien etenemisen aikataulua.

Olen kouluttautunut musiikkiterapiamenetelmiin ja käyttänyt tätä osaamista aikaisemmin työelämässä. On ollut tärkeää oivaltaa, että musiikkiterapiasta tutut lainalaisuudet toimivat myös kuvataideterapeuttisessa työskentelyssä. Työskentelyssä on aina läsnä asiakas, ohjaaja ja kuva. Tuo kolmio muodostaa mielestäni luovien terapiamuotojen ”pyhän kolminaisuuden”. Musiikillinen osaaminen on minulle ominta työskentelyä ja haluan jatkossa yhdistää musiikin ja kuvataiteen ohjaustyössäni. Itseäni kiinnostavat varsinkin muut kuin ”perinteiset” tavat tehdä kuvataidetta. Olen kiinnostunut mm. valo- ja videokuvauksesta sekä graffiti-taiteesta. Digitaalisuuden hyödyntäminen on samoin minua kiinnostava aihepiiri. Tässä opinnäytetyössä pääsin toteuttamaan juuri näitä kuvataiteen muotoja. Vielä kun opinnäytetyössäni oli tärkeänä osana musiikki, ajattelen päässeeni yhdistämään luontevasti musiikin ja kuvataiteen. Tämä vahvistaa ajatustani siitä, että jatkossakin nämä kaksi suuntausta tulevat tulemaan käsi kädessä.

Koen onnistuneeni opinnäytetyön kokonaisuudessa. Pystyin organisoimaan kokonaisuuden, laatimaan aikataulun ja pitämään siitä kiinni. Olen aina pyrkinyt verkostoitumaan. Hyödynsin olemassa olevia verkostojani myös tässä projektissa. Huomasin jälleen, että tuttavien aikaisempi auttaminen heidän tarvittaessa apua, mahdollisti sen, että he olivat valmiit osallistumaan pyyteettömästi projektiini.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2020). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>

Erkkilä, J. & Rankanen, M. (2020). Kun sanat eivät riitä - luovat terapiat. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2020;136(18):2062–7

Erkkilä, J. (2022). Musiikkiterapia. Teoksessa I. Autti-Rämö, M. Rajavaara, A. Salminen, A. Ylinen, A. Aalto, & O. Seppälä, Kuntoutuminen. Duodecim. <https://www.oppiportti.fi/opk04612>

Günther, K., Hasanen, K., & Juhila, K. (2021). Analyysi ja tulkinta. Teoksessa J. Vuori (toim.), Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>

Hautala, P-M & Pikku-Pyhältö, S. (2022). Kuvan käyttö dialogisen vuorovaikutuksen menetelmänä asiakastyössä. Teoksessa L. Segler-Heikkilä & L. Halkosaari (toim.), Kommunikaation monet kasvot - The many faces of communication (s. 72–86). Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Helosvuori, R. (toim.) (2000). Kyllä Jumala on armokas : kirkon kehitysvammaistyön vaiheita ja erityiskysymyksiä. Diakonia.

Hentinen, H. (2007). Valmiiden töiden tarkastelu ja reflektio. Teoksessa M. Rankanen, H. Hentinen & M-H Mantere, Taideterapian perusteet (s. 157–170). Duodecim.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita (15. uudistettu painos). Tammi.

Kajo apuvälineet. (n.d.). Boardmaker 7. Haettu 11.3.2024 osoitteesta <https://www.kajo.fi/tuotteet/ohjelmistot/boardmaker-7>

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2017). Tutkimus hoitotieteessä (3.–5. painos.). Sanoma Pro Oy.

Kaski, M., Manninen, A., & Pihko, H. (2012). Kehitysvammaisuus (5. uud. p.). Sanoma Pro.

Kirkkohallitus. (2012). Saavu - Kirkon saavutettavuusohjelma, selkosuomeksi. Kirkkohallituksen julkaisuja 3.

Kirkkohallitus. (2019). Aktiivisesti osallinen - YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen kirkon toimintaohjelma 2019–2024. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 81.

Laihonen, K. & Laasanen, J. (2.12.2013). Mooses-vauva ajelehti Niililtä Kokemäenjoen rantaan. Yle Artikkeli. <https://yle.fi/a/3-6964499>

Matero, M. (2012). Kehitysvammaisuus. Teoksessa M. Malm, M. Matero, M. Repo & E. Talvela, Esteistä mahdollisuuksiin: Vammaistyön perusteet (1.–3. p., s. 165–203). Sanoma Pro.

Onnikodit. (n.d.). Päivätoiminta Aurinkomesta. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://onnikodit.fi/palvelukodit/paivatoiminta-aurinkomesta>

Penttinen, J. (2007). Taidetta yllättävissä yhteyksissä: Kehitysvammaisten kuvataidetoiminnan merkityksen tarkastelua. [AMK-opinnäytetyö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-488>

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. & Hyvärinen, H. (2019). Ammattina sosionomi (3. uud. p.). Sanoma Pro Oy.

Rankanen, M. (2007). Taideterapeutin työ ja asiakkaat. Teoksessa M. Rankanen, H. Henttinen & M-H Mantere, Taideterapian perusteet (s. 51–64). Duodecim.

Saastamoinen, M., Vähä, T., Ypyä, J., Alahuhta, M. & Päätaalo, K. (2018). Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 45. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060625407>

Salonen, K. (2013). Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu.

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (n.d.). Kirjallisten töiden ja opinnäytetyön ohjeet. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://www.samk.fi/opinnaytetyon-ohjeet/>

Satakunnan hyvinvointialue. (n.d.). Motari. Haettu 12.7.2024 osoitteesta <https://satakunnanhyvinvointialue.fi/palvelut/vammaispalvelut/vammaisten-asumisen-ja-paivaaikainen-toiminta/motari/>

Satakunnan ammattikorkeakoulu. (25.8.2023). SAMKin lähdeviittausohje: APA 7 SAMK. <https://samk.finna.fi/themes/custom/files/samklahdeviittausohje.pdf>

Sihvo, S., Isola, A-M, Kivipelto, M., Linnanmäki, E., Lyytikäinen, M. & Sainio, S. (2018). Asiakkaiden osallistumisen toimintamalli -Loppuraportti (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita, 16/2018). Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3927-1>

SOAMK, Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. (2023). Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit.

<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSI-AALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (n.d.-a). Saavutettavuus ja esteettömyys. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus-ja-esteettomyys/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (n.d.-b). Saavutettavuusohjelma. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus-ja-esteettomyys/saavutettavuuden-ja-esteettomyiden-toimenpideohjelmat/saavutettavuusohjelma/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (n.d.-c). Saavutettavuuden ja esteettömyyden toimenpideohjelmat. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus-ja-esteettomyys/saavutettavuuden-ja-esteettomyiden-toimenpideohjelmat/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (n.d.-d). Kaste ja ehtoollinen. Haettu 15.8.2024 osoitteesta <https://evl.fi/tutki-uskoa/kaste-ja-ehtoollinen/>

Talentia. (2022). Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet (3.p.) <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (15.12.2023). Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

The American Association on Intellectual and developmental Disabilities (AAIDD). (2021). Definition of intellectual disability. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://www.aaid.org/intellectual-disability/definition>

Tikoteekki. (2007). Opas kommunikoinnin mahdollisuuksiin. (8. painos). Kehitysvammaliitto.

Tikoteekki. (2014). Kuvat kommunikoinnissa. Kehitysvammaliitto.

Tikoteekki. (2018). Viittomat kommunikoinnissa. Kehitysvammaliitto.

Tikoteekkiverkosto. (n.d.). Kuvapankit ja sanastot. Haettu 11.3.2024 osoitteesta <https://tikoteekkiverkosto.fi/apuvalineiden-saatavuus/laitteet/kuvapankit-ja-sanastot/>

Toikko, T. & Rantanen, T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon (3. korjattu p.). Tampere University Press.

Tukiliitto. (n.d.). Osallisuus. Haettu 6.8.2024 osoitteesta <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/tuki-ja-valmennus/osallisuus/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019 (2. uud. p.) (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Veneri.net. (n.d.) Kommunikointi. Haettu 23.8.2024 osoitteesta <https://veneri.net/yleis/kommunikointi>

Vilka, H. (2021). Tutki ja kehitä (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.

Åberg, L. (2021). Kehitysvammaisuus. Lääkärikirja Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556>

LIITE 1: SUOSTUMUSLOMAKE

Hei!

Olen Mikael Tuominen ja opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Opiskeluihini kuuluu opinnäytetyö. Opinnäytetyöhöni kuvataan mm. opetusvideo ”Tulkaa kaikki”, joka on erityisryhmien messuun säveltämäni ja sanoittamani selkosanainen kutsulaulu ehtoolliselle. Video tullaan julkaisemaan myöhemmin YouTubessa laulun ja sen tukiviittomien opetuskäyttöön kaikille kiinnostuneille.

Videointi toteutetaan Ulvilassa Antinkartanon kappelilla 16.5.2024 aamupäivällä. Kuvauksesta ei aiheudu osallistujille kustannuksia. Tarjoan tilaisuudessa pientä purtavaa. Kutsun Sinut mukaan tukiviittomaan videolle. Voit itse päättää, haluatko tulla mukaan videokuvaukseen. Jos haluat osallistua, tulet näkymään videolla. Videoon ei laiteta esiintyjien nimiä.

Jos haluat osallistua videokuvaukseen, palauta alla oleva suostumus viimeistään 3.5.2024 Aurinkomestan ohjaajille. Voit kysyä asiasta lisää: mikael.tuominen@student.samk.fi tai suullisesti Aurinkomestan ohjaajien kautta.

Tervetuloa mukaan iloisella mielellä!

Leikkaa tästä: ✂

Minä _____ haluan osallistua videokuvaukseen Antinkartanon Kappelilla torstaina 16.5.2024. Tiedän, että tulen näkymään valmiissa opetusvideossa ja se sopii minulle.

Minulla on seuraavia ruoka-aineallergioita:

_____ssa _____/_____ 2024

oma tai läheisen allekirjoitus

LIITE 2: TULKAA KAIKKI - LAULU AAC-KUVITETTUNA

TULKAA KAIKKI

säv. Mikael Tuominen / san. M. Tuominen - Heikki Mäkelä

Tämä on leipä, tämä on leipä, tämä on leipä - elämän
Tämä on leipä, tämä on leipä, tämä on leipä - elämän

Tämä on viini, tämä on viini, tämä on viini - elämän
Tämä on viini, tämä on viini, tämä on viini - elämän

Tulkaa kaikki, tulkaa kaikki, tulkaa luokse Jeesuksen
Tulkaa kaikki, tulkaa kaikki, tulkaa luokse Jeesuksen

Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen me sanomme Aamen
Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen me sanomme Aamen

Tämä	on	leipä,	tämä	on	leipä,	tämä	on	leipä	elämän
									
Tämä	on	viini,	tämä	on	viini,	tämä	on	viini	elämän
									
Tulkaa	kaikki,	tulkaa	kaikki,	tulkaa	luokse	Jeesuksen			
									
Isän	ja	Pojan	ja	Pyhän Hengen,	nimeen me	sanomme	Aamen		
							AAMEN		

LIITE 3: TULKAA KAIKKI - LAULUN NUOTTI

TULKAA KAIKKI

säv Mikael Tuominen / san M.Tuominen-Heikki Mäkelä

♩ = 96

1. Tä - mä O - n lei - pä tä - mä o - n lei - pä tä - mä o - n lei - pä e - lä - män.
2. Tä - mä o - n vii - ni tä - mä o - n vii - ni tä - mä o - n vii - ni e - lä - män.

9. Tä - mä o - n lei - pä tä - mä o - n lei - pä tä - mä o - n lei - pä e - lä - män.
Tä - mä o - n vii - ni tä - mä o - n vii - ni tä - mä o - n vii - ni e - lä - män.

13. instr.

17.

21. 3. Tu - l - ka - a kaik - ki tu - l - ka - a kaik - ki tu - l - ka - a luok - se Jee - suk - sen.
4. I - sä - n ja Pojan ja Py - h - ä - n hen - gen ni - meen m - e sanom - me A - a - men.

25. 1. Tu - l - ka - a kaik - ki tu - l - ka - a kaik - ki tu - l - ka - a luok - se Jee - suk - sen.

29. 2. I - sä - n ja Pojan ja Py - h - ä - n hen - gen ni - meen m - e sanom - me A - a - men. *Fine*